

וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל

אמור כג, מד.

מדוע לא שואלין ודורשין בהלכות ראש השנה ויום הכיפורים

" תנו רבנן^[1] משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג"...

... כלומר: נוסף לכך שבכל יום טוב צריכים לקרוא פסוקים בתורה שבכתב מעניני המועד, צריכים גם לדרוש בעניני המועד בתורה שבעל פה, "הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג".

... ויש לדייק, שבתקנה "שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום", נזכר רק "הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג", ולא נזכר אודות הלכות ראש השנה ויום הכיפורים^[2] - אף שבפרשה שסיומה "וידבר משה את מועדי ה' גו'" נימנו גם ראש השנה ויום הכיפורים, וכפי שנימנו במשנה פרשיות התורה שקורין בהם (כפי שמדייק המהרש"א, ועוד מפרשים^[3]).

יש מתרצים, שבפסח ועצרת וחג יש חיוב להביא קרבנות מיוחדים: עולת ראיה, שלמי חגיגה ושלמי שמחה, ולכן שואלין ודורשין כו'^[4], מה שאין כן בראש השנה ויום הכיפורים שאין חיוב להביא קרבנות אלו.

אבל, תירוץ זה אינו מספיק, כי: מלבד הקרבנות ישנם עוד כמה וכמה דינים בכל יום טוב שצריך לשאול ולדרוש בהם.

ומה גם שכאשר שואלין ודורשין בעצרת, הרי זה לאחרי שהקרבנות מוכנים כבר מערב יום טוב, על מנת להקריבן לאחרי היום טוב (בימי התשלומין), שהרי בנוגע לעצרת יש פלוגתא בין בית שמאי לבית הלל אם אפשר להקריבן ביום טוב עצמו^[5].

ובנוגע לדיני היום טוב - הרי חידושי הדינים בנוגע לראש השנה ויום הכיפורים הם בריבוי יותר מאשר חידושי הדינים בעצרת לגבי פסח, כיון שכל דיני עצרת ישנם גם בפסח, בתוספת הלכות חמץ ומצה כו'.

ואם כן, למה לא נזכר החיוב ד"שואלין ודורשין בענינו של יום" בנוגע לראש השנה ויום הכיפורים?

ויש לבאר זה על פי דברי רבינו הזקן... ש"ביום טוב עצמו מחוייבים לדרוש בענינו של יום, כגון פסח ביציאת מצרים" - "שיהיה . . דורש . . בכל רגל בענינו של יום נס הנעשה בו ביום, כגון בפסח ביציאת מצרים, ובעצרת במתן תורה, ובסוכות בהיקף ענני כבוד".

ועל פי זה סרה השאלה בנוגע לראש השנה ויום הכיפורים - דכיון שאין בהם ענין של נס, לכן אין שואלין ודורשין בהם.

אך עדיין אינו מובן: אף שבראש השנה ויום הכיפורים אין מה לדרוש בענין של נס הנעשה בו ביום - עדיין יש צורך לדרוש בהלכות היום. וכמו שכתב רבינו הזקן^[6] ש"ידרוש לעם בכל רגל הלכות הצריכות לכו ביום, שיודיע להם האסור והמותר בו ביום, הלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, אף על פי שדרש להם הלכות הרגל שלושים יום לפניו". ואם כן, גם בראש השנה ויום הכיפורים, אף שאין בהם ענין של נס, מכל מקום, מדוע לא ידרשו בהם "הלכות הצריכות לכו ביום" ?

ויובן על פי הדיוק בסדר דברי רבינו הזקן בשולחן ערוך (כידוע שגם הסדר בשולחן ערוך רבינו הזקן הוא בדיוק) - "שיהיה . . דורש . . בכל רגל בענינו של יום נס הנעשה בו ביום . . וגם כן ידרוש . . הלכות הצריכות לכו ביום, שיודיע להם האסור והמותר בו ביום . . אף על פי שדרש להם הלכות הרגל שלושים יום לפניו":

סדר דברי רבינו הזקן שמקדים הדרשה "בענינו של יום נס הנעשה בו ביום" להדרשה ב"הלכות הצריכות לכו ביום", הוא (לא רק בגלל שאי אפשר לומר שני ענינים בדיבור אחד, אלא גם) מצד הקדימה בענין, היינו, שהדרשה ב"הלכות הצריכות לכו ביום" היא רק כאשר מתאספים בלאו הכי כדי לשמוע הדרשה "בענינו של יום נס הנעשה בו ביום".

כלומר: מצד ה"הלכות הצריכות לכו ביום", אין להטריח את הציבור להתאסף לשמוע הלכות אלו, כיון שכבר דרשו להם "הלכות הרגל שלושים יום לפניו" (שבזה נכלל לא רק לימוד ההלכות הצריכות עד ערב פסח, אלא גם ההלכות הצריכות בפסח עצמו, דאם לא כן, לא ידעו כיצד להתנהג בליל הסדר, וכל פרטי ההלכות הצריכות עד לזמן הדרשה); אבל כאשר מתאספים בלאו הכי כדי לשמוע הדרשה "בענינו של יום נס הנעשה בו ביום", אזי מנצלים את ההזדמנות כדי לחזור עוד הפעם גם על ה"הלכות הצריכות לכו ביום", על דרך שמצינו בכמה מקומות^[1] "שמזרזין את האדם קודם מעשה ומזרזין אותו בשעת מעשה", אף שבשביל הלכות אלו בלבד לא היו מטריחים את הציבור, כיון שכבר למדום שלושים יום לפני החג.

ועל פי זה מובן הטעם שאין שואלין ודורשין בראש השנה ויום הכיפורים בהלכות הצריכות לכו ביום - שהרי בראש השנה ויום הכיפורים אין ענין חדש (ענין של נס) שבשבילו יש לאסוף את הציבור, ואילו בשביל ההלכות הצריכות לכו ביום בלבד אין לאסוף את הציבור, כיון שכבר למדו הלכות אלו לפני זה.

משיחת חג הפורים ה'תשכ"ה

^[1] מגילה לב, א.

^[2] אבל אין להקשות למה לא נזכר אודות חנוכה ופורים - כיון שלא היו עדיין בימי משה, כנ"ל

^[3] שפתי חכמים למגילה כאן.

^[4] ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תכט. וש"נ.

^[5] חגיגה יז, א (במשנה), וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"ט, נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ח ע' 24 ואילך. וש"נ.

^[6] שם ס"ד

^[7] מכילתא ופרש"י יתרו יט, כד. הובא בחידושי הרשב"א והריטב"א למגילה ד, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגותו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו

שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה